

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PIEKTĀ NODAĻA

LĒMUMS

Iesniegums Nr.32066/06
ZENTAS LOGINAS MUZEJS
pret Latviju

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Piektā nodaļa), sanākusi kā palāta 2016.gada 13.decembrī šādā sastāvā:

Angelika Nußberger, priekšsēdētāja,

Erik Møse,

Khanlar Hajiyev,

André Potocki,

Faris Vehabović,

Síofra O'Leary,

Mārtiņš Mits, tiesneši,

un *Milan Blaško, nodaļas sekretāra vietnieks*

ņemot vērā augšminēto 2006.gada 4.augustā iesniegto iesniegumu,

ņemot vērā Valdības-atbildētājas iesniegtos apsvērumus un iesniedzējas atbildes apsvērumus,

pēc apspriešanās nolemj šādi:

FAKTI

1. Iesniedzējs, fonds “Zentas Loginas Muzejs” (turpmāk tekstā – “fonds”) ir Latvijā reģistrēta bezpeļņas organizācija. Tiesā to pārstāvēja organizācijas valdes priekšsēdētājs P.Ērglis.

2. Latvijas valdību („Valdība”) pārstāvēja tās pārstāves I.Reine un vēlāk K.Līce.

A. Lietas apstākļi

3. Lietas fakti, kā tos iesniegušas puses, var tikt apkopoti šādi.

1. Strīdus dzīvokļa sākotnējā piešķiršana

4. 1995.gadā tika izveidots fonds, lai saglabātu un popularizētu divu Latvijas mākslinieču – nelaiķes Zentas Loginas un viņas māsas, nelaiķes Elīzes Atāres mākslas darbu kolekciju. Mākslas darbu kolekcija sastāv no vairāk nekā 800 mākslas darbiem, kas radīti vairāk nekā 50 gadu laikā, izmantojot dažādas tehnikas. Pēc mākslinieču nāves visa viņu mākslas darbu kolekcija glabājās 6 istabu dzīvoklī Rīgas centrā, kur abas māsas bija dzīvojušas (“strīdus dzīvoklis”). Tobrīd dzīvoklis piederēja Rīgas pašvaldībai, un fonda mērķis bija iegūt dzīvokli īpašumā, lai izveidotu memoriālo muzeju.

5. 1995.gada 16.oktobrī fonds vērsās Rīgas pilsētas domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komitejā, izklāstot savu nodomu un lūdzot komitejas atbalstu memoriālā muzeja izveidei strīdus dzīvoklī. Laika posmā no 1996.gada februāra līdz septembrim Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, Kultūras ministrija un Latvijas mākslinieku savienība katra atsevišķi vērsās Rīgas pilsētas domē, apliecinot kolekcijas nozīmību un paužot atbalstu memoriālā muzeja izveidei.

6. 1995.gada 12.decembrī Rīgas pilsētas domes Kultūras, mākslas un reliģijas lietu komiteja uzaicināja Rīgas centra rajona pārvaldi (turpmāk tekstā – “Pārvalde”), vietējo izpildinstitūciju, izpētīt un izvērtēt iespēju atbalstīt iniciatīvu strīdus dzīvokli atstāt fonda rīcībā, lai fonds varētu izveidot memoriālo muzeju abu mākslinieču mākslas darbiem. 1996.gada 4.janvārī arī Rīgas pilsētas domes Dzīvokļu komiteja (turpmāk tekstā – “Dzīvokļu komiteja”) atbalstīja šo priekšlikumu.

7. 1996.gada 29.maijā Ministru kabinets pieņēma rīkojumu Nr.198, ar kuru vairākas daudzdzīvokļu mājas Rīgā netiek nodotas privatizācijai, bet tiek saglabātas valsts īpašumā. Šo dzīvokļu valdījums būtu nododams Valsts nekustamo īpašumu aģentūrai, kas pēc tam tos reģistrētu zemesgrāmatā kā valstij piederošu īpašumu. Ēka, kurā atradās strīdus dzīvoklis, bija iekļauta šajā rīkojumā.

8. 1996.gada 8.jūlijā strīdus dzīvokļa pārvaldnieks – pašvaldībai piederošs un Pārvaldes pārraudzībā esošs uzņēmums – informēja Rīga pilsētas domes Īpašuma departamenta Dzīvokļu pārvaldi (turpmāk tekstā – “Dzīvokļu pārvalde”), ka 5 istabas strīdus dzīvoklī ir pieejamas īrei. 1996.gada 23.jūlijā Dzīvokļu pārvalde izsniedza rekomendāciju-rīkojumu Nr.1202, pilnvarojot strīdus dzīvokļa pārvaldnieku izīrēt pieejamās 5 istabas privātpersonai V.B.S. un viņas ģimenei. Valdība apgalvoja, ka V.B.S. kopš 1995.gada 21.marta bija reģistrējusies mājokļa atbalsta saņemšanai no pašvaldības līdzekļiem. Fonds noliedza, ka V.B.S. būtu jebkad bijusi reģistrējusies mājokļa atbalsta saņemšanai un norādīja, ka rekomendācija-rīkojums Nr.1202 bija prettiesisks.

9. 1996.gada 5.augustā, pamatojoties uz rekomendāciju-rīkojumu Nr.1202, strīdus dzīvokļa pārvaldnieks noslēdza beztermiņa īres līgumu ar V.B.S.

2. Rīgas pilsētas domes divu komiteju reakcija

10. 1996.gada 27.augustā Rīgas pilsētas domes Kultūras, mākslas un reliģisko lietu komiteja pauda neapmierinātību ar to, ka Pārvalde nav informējusi Dzīvokļu pārvaldi par Rīgas pilsētas domes divu komiteju pieņemtajiem lēmumiem. Tā nolēma, ka Dzīvokļu pārvaldei vajadzētu anulēt rekomendāciju-rīkojumu, ka strīdus dzīvoklis tiek izīrēts V.B.S., un vēlreiz izvērtēt iespēju izslēgt minēto dzīvokli no dzīvojamā fonda un piešķirt to fondam. Tā arī nolēma, ka Dzīvokļu pārvaldei ir jāuzsāk dienesta pārbaude par to, kādēļ netika izskatīti Rīgas pilsētas domes komiteju pieņemtie lēmumi.

11. 1996.gada 5.septembrī Dzīvokļu komiteja paziņoja, ka rekomendācija-rīkojums Nr.1202 ir ticis atcelts un ka V.B.S. un viņas ģimenes pieraksts strīdus dzīvoklī ir anulēts.

12. 1996.gada 24.septembrī Rīgas pilsētas domes Revīzijas komisija pēc veiktās pārbaudes secināja, ka Pārvalde nav atbildējusi uz vairākām privātpersonu un iestāžu nosūtītajām vēstulēm (Kultūras ministrijas, parlamenta deputāta, Latvijas Mākslas akadēmijas, Latvijas Mākslinieku savienības un fonda) par nelaiķu mākslinieču mākslas darbu kolekciju. Neskatoties uz to, ka Pārvalde ir bijusi pilnībā informēta par situāciju, strīdus dzīvokļa pārvaldnieks nebija informējis Dzīvokļu pārvaldi par šajā dzīvoklī esošo ievērojamo mākslas darbu kolekciju, tādējādi maldinot to. Revīzijas komisija piedāvāja anulēt ar V.B.S. noslēgto īres līgumu saskaņā ar likumā noteikto kārtību. Tā arī ierosināja, ka jautājums par mākslas darbu kolekcijas atrašanās vietu būtu risināms kopīgi Rīgas pilsētas domei un Valsts nekustamo īpašumu aģentūrai.

13. 1996.gada 10.oktobrī Dzīvokļu komiteja (pamatojoties uz to, ka strīdus dzīvokļa pārvaldnieks bija sniedzis nepatiesu informāciju Dzīvokļu pārvaldei) nolēma atcelt lēmumu par dzīvokļa piešķiršanu V.B.S. un viņas ģimenei, un nodot to fonda rīcībā. V.B.S. ģimenei bija piešķirams cits dzīvoklis. Tā arī aicināja Rīgas pilsētas domes Īpašuma departamenta direktoru saukt pie atbildības tos, kuri bija maldinājuši Dzīvokļu pārvaldi.

14. Starp pusēm pastāvēja domstarpības par Rīgas pilsētas domes divu komiteju pieņemto lēmumu raksturu. Valdība apgalvoja, ka šiem lēmumiem bija tikai rekomendējošs raksturs, jo komitejas nebija kompetentas piešķirt kādas tiesības fondam vai pieņemt juridiski saistošus lēmumus, kas ir Rīgas pilsētas domes ekskluzīvā kompetencē. Komitejas īstenoja tikai konsultatīvas funkcijas un bija atbildīgas par Rīgas pilsētas domes izskatīšanai un lēmumu pieņemšanai paredzēto jautājumu sagatavošanu. Fonds tam nepiekrita. Fonds apgalvoja, ka saskaņā ar Rīgas pašvaldības nolikumu, Rīgas pilsētas domes komitejām bija tiesības dot norādījumus Rīgas pašvaldības amatpersonām un tās iestādēm. Tādējādi, abu komiteju pieņemtie lēmumi bija jāievēro.

3. Turpmākā sarakste un lēmumi

15. 1996.gada 17.oktobrī Valsts nekustamo īpašumu aģentūra informēja fondu, ka 1996.gada 1.septembrī tā ir pārņēmusi valdījumā ēku, kurā atradās strīdus dzīvoklis. Tā vērsa uzmanību uz rekomendāciju-rīkojumu Nr.1202 un īres līgumu, kas 1996.gada 5.augustā bija noslēgts ar V.B.S. Aģentūra atzīmēja, ka tai bija saistoši spēkā esošie īres līgumi. Tā ieteica, ka saistībā ar jautājumu par strīdus īpašuma izmantošanu fonda vajadzībām tam būtu jāvērsas Dzīvokļu pārvaldē, kas pieņēmusi rekomendāciju-rīkojumu.

16. 1996.gada 23.decembrī Valsts nekustamo īpašumu aģentūra uzaicināja fondu pārvietot mākslas darbu kolekciju no strīdus dzīvokļa, norādot, ka tam nav likumīga pamata to izmantot. Tā arī norādīja, ka nav saņēmusi atbildi no fonda saistībā ar citu telpu piešķiršanu. Atsaucoties uz V.B.S., tā piebilda, ka persona, kurai ir bijušas “visas likumīgās tiesības uz minēto dzīvokli”, ir deklarējusi tajā savu adresi. Aģentūra arī norādīja, ka gadījumā, ja fonds nevarēs atbrīvot strīdus dzīvokli, tā būs spiesta izlikt fondu no dzīvokļa. 1997.gada 7.janvārī un 1997.gada 22.janvārī Valsts nekustamo īpašumu aģentūra nosūtīja turpmākas vēstules, piedāvājot fondam citas telpas mākslas darbu kolekcijas glabāšanai un brīdināja to, ka dzīvokļa neatbrīvošanas gadījumā tajā esošā fondam piederošā manta tiks pārvietota uz citām telpām. 1997.gada 22.janvāra vēstulē bija arī norādīts, ka likumīgā īrniece vēlas uzsākt dzīvokļa renovāciju. 1997.gada 31.janvārī turpinājās sarakste starp Valsts nekustamo īpašumu aģentūru un fondu saistībā ar iespējamām īres maksām par dažādām telpām, kas jau tikušas piedāvātas fondam, un papildu telpām, kas varētu būt pieejamas fondam.

17. Ņemot vērā šo saraksti, Valdība apgalvoja, ka fondam atkārtoti tika piedāvāts pārvietot mākslas darbu kolekciju uz citām telpām, bet fonds nesniedza atbildi. Atbildot uz to, fonds apgalvoja, ka ir apskatījis visas piedāvātās telpas, tomēr neviena no tām nav bijusi piemērota mākslas darbu kolekcijas vai muzeja vajadzībām.

18. 1999.gada 4.februārī strīdus dzīvokļa pārvaldnieks, pamatojoties uz valsts nekustamo īpašumu aģentūras izdoto pilnvaru, noslēdza jaunu īres līgumu ar V.B.S.

19. Pamatojoties uz 2000.gada 8.marta grozījumiem Ministru kabineta rīkojumā Nr.198 (skatīt iepriekš 7.rindkopu), ēka, kurā atradās strīdus dzīvoklis, tika izslēgta no īpašumu saraksta, kas nebija pakļauti privatizācijai.

20. 2000.gada 25.jūlijā Centrālā dzīvojamo māju privatizācijas komisija nodeva īpašuma tiesības uz strīdus dzīvokli V.B.S. īpašumā līdz dzīvojamās mājas privatizācijai. 2002.gada 4.februārī Centrālā dzīvojamo māju privatizācijas komisija, pamatojoties uz likumu “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju”, pārdeva dzīvokli V.B.S.

4. *Mākslinieču mantinieces prasība civillietā*

21. Ar 1998.gada 2.oktobra spriedumu A.N. tika atzīta par Zentas Loginas un Elīzes Atāres mākslas darbu kolekcijas mantinieci.

22. 1998.gada 26.oktobrī A.N. iesniedza prasību civillietā, apstrīdot 1996.gada 5.augusta īres līgumu, kas bija noslēgts ar V.S.B., un lūdza pārtraukt strīdus dzīvokļa privatizāciju.

23. 1999.gada 20.jūlijā Rīgas pilsētas centra rajona tiesa izbeidza tiesvedību šajā civillietā, pamatojoties uz to, ka prasību iesniegusi persona, kurai nebija prasījuma tiesību. Tiesa norādīja, ka nebija iesniegti nekādi pierādījumi tam, ka A.N. civilās tiesības tikušas aizskartas.

24. 2000.gada 13.aprīlī Rīgas apgabaltiesa atstāja šo lēmumu spēkā. Tā konstatēja, ka pirms nāves Elīze Atāre irēja strīdus dzīvokli, kas nebija privatizēts. Dzīvoklis atradās Rīgas pašvaldības valdījumā. Ar V.B.S. noslēgtais īres līgums nebija ietekmējis A.N. tiesības uz viņas mantojumu. Tiesa uzskatīja, ka prasībā norādītajiem argumentiem saistībā ar citu personu tiesībām (tostarp fonda tiesībām) nebija nozīmes, jo prasība civillietā tika iesniegta tikai A.N. vārdā. Tiesa arī norādīja, ka saskaņā ar nacionālajām tiesībām īres līgumus var apstrīdēt tikai īpašnieki, īrnieki vai īrnieka ģimenes locekļi. Valsts nekustamo īpašumu aģentūra V.B.S. vai viņas ģimenes locekļi neapstrīdēja īres līgumu. Turklāt neviena Rīgas pašvaldības kompetentā iestāde nekad nebija noslēgusi īres līgumu ar A.N. Tādēļ apelācijas instances tiesa piekrita secinājumam, ka prasību ir iesniegusi persona, kurai nebija prasījuma tiesību.

25. 2000.gada 28.jūnijā Augstākās tiesas Senāts atstāja negrozītu augšminēto lēmumu, balstoties uz tiem pašiem argumentiem. Tas arī norādīja, ka jautājums par nelaiķu mākslinieču mākslas darbu aizsardzību nav izskatāms tiesu iestādēs.

26. 2000.gada oktobrī A.N. ziedoja mākslas darbu kolekciju fondam.

5. *Iesniegums prokuratūrai*

27. 2001.gada novembrī fonds vērsās Ģenerālprokuratūrā, lūdzot izvērtēt, vai V.B.S. bija likumīgi ieguvusi tiesības irēt strīdus dzīvokli. Atbilstoši Valdības teiktajam, 2001.gada 19.novembrī Rīgas tiesas apgabala prokuratūra (“Prokuratūra”) atteicās sniegt civilprasību par īres līguma apstrīdēšanu, jo tā secināja, ka nepastāvēja strīds par fonda īpašuma tiesībām uz mākslas darbu kolekciju un tas, ka kolekcija glabājās strīdus dzīvoklī, nepiešķīra fondam nekādas tiesības uz šīm telpām. Turpmākās sūdzības Ģenerālprokuratūrai un ģenerālprokuroram tika noraidītas attiecīgi 2002.gada 11.janvārī un 3.aprīlī.

28. Saistībā ar šo apstākli fonds iesniedza Tiesai divas Prokuratūras vēstules. Vienā vēstulē, kas datēta ar 2001.gada 19.novembri, bija norādīts, ka Prokuratūra ir pārbaudījusi fonda lūgumu un secinājusi, ka nav notikuši tiesību pārkāpumi, kā dēļ būtu nepieciešams iesniegt civilprasību. Taču otrā

vēstulē, kas datēta ar 2001.gada 12.novembri, un kurai piešķirts tāds pats numurs un kuru parakstījusi tā pati amatpersona, norādīts, ka Prokuratūra ir izvērtējusi fonda lūgumu un sagatavojusi civilprasību iesniegšanai Rīgas apgabaltiesā. Tā arī norādīja, ka 2001.gada 18.oktobrī prasība ir iesniegta attiecīgajai Ģenerālprokuratūras nodaļai apstiprinājuma saņemšanai. Kā uzskatīja fonds, divu pretrunīgu vēstļu esamība un tas, ka prasība nekad nav tikusi iesniegta, pierādīja, ka Prokuratūra nav rīkojusies neatkarīgi un objektīvi un ka tās lēmumu pieņemšanu ir ietekmējušas citas personas, kuras bija ieinteresētas šīs lietas iznākumā. Fonds jo īpaši norādīja uz V.B.S. znata politisko ietekmi, kurš lietas notikumu laikā bija parlamenta deputāts.

6. Fonda iesniegtā prasība civillietā

29. 2004.gada 21.augustā V.B.S. nomira.

30. 2005.gada 5.janvārī fonds iesniedza prasību, lūdzot anulēt: 1996.gada 5.augustā noslēgto īres līgumu ar V.B.S.; 2000.gada 25.jūlija Centrālās dzīvojamo māju privatizācijas komisijas lēmumu, ar kuru strīdus dzīvokļa īpašuma tiesības tika nodotas V.B.S. līdz dzīvojamās mājas, kurā tas atradās, privatizācijai; 2002.gada 4.februārī noslēgto pirkuma līgumu ar V.B.S.; un ierakstu zemesgrāmatā par V.B.S. īpašumtiesībām uz strīdus dzīvokli. Fonds arī lūdza atzīt tā tiesības lietot strīdus dzīvokli. Turpmākajos iesniegumos fonds precizēja, ka tas neprasīja atzīt tā īpašuma tiesības uz strīdus dzīvokli, un norādīja, ka V.B.S. mantiniekam J.L. vajadzētu būt vienam no atbildētājiem šajā tiesvedībā.

31. 2005.gada 20.aprīlī Rīgas apgabaltiesa uzsāka tiesvedību. 2005.gada 7.oktobrī tā nolēma izbeigt tiesvedību, tostarp pamatojoties uz to, ka fondam nebija prasījuma tiesības iesniegt iepriekš minētās prasības. Jo īpaši, fonds bija apstrīdējis īres un pirkuma līgumus, kuros tas nemaz nebija kāda no līguma pusēm.

32. Fonds iesniedza blakus sūdzību Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā. 2006.gada 16.decembrī Civillietu tiesu palāta atstāja Rīgas apgabaltiesas lēmumu spēkā. Tā norādīja, ka fonds nekad nav bijis konkrētā īres līguma puse vai subjekts privatizācijas procesā par strīdus dzīvokli.

33. 2005.gada 27.decembrī fonds iesniedza blakus sūdzību Augstākās tiesas Senātā. Fonds vairākkārt atkārtoja, ka strīdus dzīvokļa privatizācija ir bijusi nelikumīga un veikta negodprātīgi. Fonds arī apgalvoja, ka tiesvedības izbeigšanai nav bijis likumīgs pamats. Tiesas nav norādījušas nevienu likumīgu pamatojumu secinājumam, ka personai, kura nav īres līguma puse, bet kuras lietošanas tiesības uz konkrētajām izīrētajām telpām ir tikušas aizskartas, nav tiesību iesniegt prasību, lai aizsargātu savas tiesības. Fonds, ciktāl attiecināms, atsaucās uz Civillikuma 1., 1403., 1415., 2004. un 2006.pantu, Civilprocesa likuma 1. un 127.pantu un likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 13., 72. un 73.pantu. Fonds apgalvoja, ka neviens no šiem nosacījumiem neliedza tam iesniegt prasības.

34. 2006.gada 8.februārī Augstākās tiesas Senāts atstāja negrozītu lēmumu par tiesvedības izbeigšanu. Tas norādīja, ka Civilprocesa likuma 127.pants nosaka prasības tiesību kā likumā garantētu iespēju ieinteresētajai personai vērsties tiesā, lai aizstāvētu savas aizskartās vai apstrīdētās tiesības. Līdz ar to persona var baudīt tiesas aizsardzību, ja viņas vai viņa prasījums ir bijis saistīts ar iejaukšanos šīs personas tiesībās. Turklāt, lemjot jautājumu par personas prasības tiesībām, tiesai ir jāņem vērā, ka nevienam nav tiesību iejaukties citas personas civiltiesiskajās attiecībās, ja tās šīs personas neskar (ne juridiski, ne faktiski). Tiesa turpināja:

“Senāts uzskata, ka [apelācijas instances] tiesa pamatoti atzinusi, ka fonds “Zentas Loginas Muzejs”, nebūdamas īres līguma dalībnieks, nevar apstrīdēt šo līgumu. Lai trešās personas, kāda attiecībā uz īres līgumu ir prasītāja, ieinteresētību darījuma spēkā neesamībā (tāpat iepriekšējā stāvokļa atjaunošanā) atzītu par pamatotu, nepieciešams konstatēt, ka līguma anulēšanas rezultātā tiktu novērsts tās tiesību aizskārums. Taču, konkrētajā gadījumā, ņemot vērā, ka strīdus dzīvoklis nekad nav atradies fonda “Zentas Loginas Muzejs” valdījumā, nevar runāt par prasītāja tiesību aizskārumu. Mākslas darbu kolekcijas atrašanās strīdus telpās, kurām ir dzīvojamo telpu juridiskais statuss, pretēji blakus sūdzībā paustajam viedoklim, nepiešķir Zentas Loginas Muzeja fondam tiesības iegūt dzīvokli valdījumā.

Kā pareizi ir norādījusi [apelācijas instances] tiesa, prasītājas tiesības apstrīdēt dzīvokļa privatizāciju un J.L. īpašuma tiesības ir jāvērtē tajā pašā kontekstā. Tādu lietu kā J.L. īpašumā esošais dzīvoklis no viņa [tas ir J.L.] valdījuma var atprasīt tikai tā īpašnieks [ceļot īpašuma prasību] (Civillikums 1041.pants), kas kalpo īpašuma aizsardzībai pret īpašniekam piederošās nekustamās lietas valdījuma prettiesīgu aizturējumu. Norādītais pamats atbildētāja īpašuma tiesību apstrīdēšanai konkrētajā gadījumā nav konstatējams, jo prasītāja tiesības valdīt strīdus lietu likumā noteiktā kārtībā nav tikušas nodibinātas, kas, savukārt, izslēdz iemeslu runāt par tiesību, kuras nav iegūtas, aizskārumu.”

B. Piemērojamie nacionālie tiesību akti

1. Likums “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju”

35. 13., 14., 19. un 20.pants paredz secību, kādā īrētie dzīvokļi tiek piedāvāti privatizācijai to īrniekiem un viņu ģimenes locekļiem. Šīs personas var privatizēt īrēto dzīvokli, ja nav celta prasība tiesā par īres līguma izbeigšanu un īrnieku izlikšanu. Saskaņā ar 40.panta pirmo daļu privatizācijas komisija pieņem lēmumu par pirkuma līguma slēgšanu ar personu, kura ir pieteikusies privatizācijai. Pamatojoties uz šo lēmumu, privatizācijas komisija slēdz pirkuma līgumu. 48.panta pirmā daļa paredz, ka par privatizētā objekta īpašnieku atzīstams tikai tas, kas par tādu ierakstīts zemesgrāmatā.

36. Saskaņā ar 29.panta pirmo daļu īrētie dzīvokļi tiek piedāvāti privatizācijai pēc dzīvojamās mājas, kurā tie atrodas, privatizācijas uzsākšanas. Tomēr likums nosaka arī kārtību, kādā dzīvoklis var tikt nodots īrniekiem īpašumā līdz dzīvojamās mājas privatizācijai. Lēmumu par to, vai nodot dzīvokli īpašumā līdz dzīvojamās mājas privatizācijai, pieņem privatizācijas komisija pēc īrnieka iesnieguma saņemšanas (73.³ pants). Tās

personas vārds, kura ir ieguvusi īpašuma tiesības uz dzīvokli līdz attiecīgās dzīvojamās mājas privatizācijai, tiek reģistrēts Kadastra reģistrā un no šīs reģistrācijas brīža šī persona tiek uzskatīta par dzīvokļa īpašnieku (73.⁸ panta pirmā daļa un 73.⁹ panta pirmā daļa). Tomēr saskaņā ar 73.⁹ panta astoto daļu pēc tam, kad dzīvojamās mājas privatizācija ir uzsākta, personai, kura ir ieguvusi īpašumtiesības uz dzīvokli līdz attiecīgās dzīvojamās mājas privatizācijai, ir jānoslēdz pirkuma līgums, kā minēts šā likuma 40.pantā.

37. 72.panta pirmā daļa paredz to, ka tiesas kompetence ir izskatīt strīdus, kas tostarp saistīti ar privatizācijas subjekta tiesībām un par priekšrocības tiesībām privatizēt objektu, privatizētā objekta īpašuma tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā, kā arī citus strīdus, kuri rodas dzīvojamo māju privatizācijas procesā un kuru izskatīšana nav pašvaldības domes kompetencē. Saskaņā ar 73.pantu dzīvokļa privatizācija atzīstama par nelikumīgu šādos gadījumos: dzīvoklis ir privatizēts, neievērojot šajā likumā noteikto privatizācijas secību un kārtību; attiecīgā persona privatizējusi īrēto dzīvokli, par to nepaziņojot ģimenes locekļiem; vai nav ievērotas citas šā likuma vai uz šā likuma pamata izdoto Ministru kabineta noteikumu prasības.

2. Civillikums

38. 1.pants noteic, ka tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības.

39. 876.pants paredz, ka lietas valdījums ir īpašuma tiesībai atbilstoša faktiskā vara pār lietu. Tas pastāv, kad ķermeniska lieta faktiski atrodas kādas personas pilnīgā varā un kad pie tam šī persona izrāda gribu rīkoties ar lietu līdzīgi īpašniekam.

40. Saskaņā ar 911.pantu no valdījuma izriet tiesība uz pastāvoša valdījuma aizsardzību un atņemta valdījuma atjaunošanu. Šīs tiesības ir saistītas ar katru valdījumu, neatkarīgi no tam, vai tas ir tiesīgs vai prettiesīgs, labticīgs vai ļaunticīgs. 912.pants skaidri noteic, ka katru valdījumu aizsargā likums.

41. 1041.pants paredz, ka īpašnieks var atprasīt savu lietu ar īpašuma prasību no jebkura trešā valdītāja, iesniedzot īpašumtiesību prasību.

42. 1403.pants definē tiesisku darījumu kā atļautā kārtā izdarītu darbību tiesisku attiecību nodibināšanai, pārgrozīšanai vai izbeigšanai. 1415.pants tālāk nosaka, ka neatļauta un nepieklājīga darbība, kuras mērķis ir pretējs reliģijai, likumiem vai labiem tikumiem, vai kura vērsta uz to, lai apietu likumu, nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu; tāds darījums nav spēkā.

43. 1537.pants lietas notikumu laikā spēkā esošajā redakcijā paredzēja, ka, ja līgumu slēdz starp klātneesošiem, tad tas uzskatāms par noslēgtu no tā brīža, kad priekšlikuma piedāvātāju ir sasniegusi priekšlikuma saņēmēja beznosacījuma piekrišana.

44. 2004.pants noteic, ka pirkuma līgums uzskatāms par noslēgtu, kad abas puses vienojušās par pirkuma priekšmetu un maksu. Saskaņā ar 2006.pantu, ja abām pusēm vai kaut arī vienīgi pircējam bijis zināms, ka

pārdoto lietu nav bijis atļauts atsavināt, tad līgums nav spēkā. Bet ja tas bijis zināms tikai pārdevējam, tad līgums paliek spēkā un pārdevējam jāatlīdzina pircējam jebkuri zaudējumi [kas radušies saistībā ar pārdošanu].

3. *Civilprocesa likums*

45. 1.pants piešķir katrai fiziskajai un juridiskajai personai tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā. Personai, kas vērsusies tiesā, ir tiesības uz tās lietas izskatīšanu tiesā likumā noteiktajā procesuālajā kārtībā.

46. 127.panta pirmā daļa paredz, ka tiesības celt tiesā prasību, lai aizstāvētu savas aizskartās vai apstrīdētās civilās tiesības, ir jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, kura ir sasniegusi pilngadību un kurai ir civilprocesuālā rīcībspēja. 127.panta trešā daļa noteic, ka prokurors var celt prasību, lai aizstāvētu citu personu aizskartās vai apstrīdētās civilās tiesības.

47. Saskaņā ar 132.panta pirmās daļas 2.punktu tiesnesis atsakās pieņemt prasības pieteikumu, ja prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesību. Saskaņā ar 223.panta pirmās daļas 2.punktu tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības.

4. *Likums “Par pašvaldībām”*

48. 22.pants noteic, ka domes darbs notiek sēdēs un pastāvīgajās komitejās.

49. 33.pants paredz, ka domes sēdē izskata lēmumu projektus, kurus iesniedz domes priekšsēdētājs, pastāvīgās komitejas vai domes deputāti. Lēmumu projekti iesniedzami domes priekšsēdētājam, kurš nolemj, kura pastāvīgā komiteja izvērtēs projektu.

50. Saskaņā ar 50.pantu pastāvīgajām komitejām ir šādas funkcijas: 1) sagatavot jautājumus izskatīšanai domes sēdē; 2) sniegt atzinumus jautājumos, kas ir komitejas kompetencē; 3) pašvaldības nolikumā noteiktajā kārtībā kontrolēt pašvaldības iestāžu un uzņēmumu darbu; 4) izskatīt pašvaldības iestāžu un uzņēmumu budžeta projektus un iesniegt tos finanšu komitejai; 5) apstiprināt un kontrolēt pašvaldības iestāžu un uzņēmumu izdevumu tāmes; 6) veikt citus pienākumus atbilstoši pašvaldības nolikumam.

5. *Rīgas pilsētas pašvaldības nolikums*

51. Saskaņā ar Rīgas pilsētas pašvaldības nolikuma 2., 3. un 7.punktu, kas bija spēkā no 1994.gada 13.decembra līdz 1997.gada 20.augustam, Rīgas pilsētas domei bija jāizveido pastāvīgās komitejas no tās deputātu vidus. Pastāvīgajām komitejām bija jāgatavo jautājumi izskatīšanai Rīgas pilsētas domes sēdēs un to darbu koordinēja domes Centrālās administrācijas darbinieki.

52. Nolikuma 28.punkts noteica, ka Rīgas pilsētas domes komitejas: 1) sagatavo jautājumus izskatīšanai pilsētas domes sēdēs; 2) sniedz atzinumus jautājumos, kas ir komitejas kompetencē; 3) pārrauga attiecīgās pašvaldības iestādes un uzņēmumus; 4) izskata pašvaldības iestāžu un uzņēmumu budžeta projektus; 5) veic citus pienākumus atbilstoši šim nolikumam un pilsētas domes lēmumiem.

53. Nolikuma 36.punkts noteica, ka Kultūras, mākslas un reliģisko lietu komitejai bija jāuzrauga Kultūras pārvalde.

54. Nolikuma 38.punkts noteica, ka Dzīvokļu komitejai bija jāpiedalās jauno dzīvokļu būvniecības programmas izstrādē un jāpārrauga dzīvokļu sadale un maiņa. Tās pārraudzībā bija pilsētas rajonu un priekšpilsētu dzīvokļu nodaļas, kā arī Nekustamā īpašuma pārvaldes dzīvokļu un būvniecības nodaļas.

55. Nolikuma 41.punkts detalizēti noteica pastāvīgo komiteju tiesības, īstenojot kontroli. Tām bija tiesības: 1) pārbaudīt pašvaldības amatpersonu, iestāžu un uzņēmumu dokumentāciju un saņemt šo dokumentu, kas bija nepieciešami komiteju sapulcēs izvirzīto jautājumu izlemšanai, kopijas; 2) saņemt nepieciešamo dokumentāciju un paskaidrojumus no pilsētas domes amatpersonām, pašvaldības iestādēm un uzņēmumiem saistībā ar jautājumiem, kas bija komitejas kompetencē; 3) uzdot pašvaldības iestāžu amatpersonām veikt sagatavošanas darbus lēmumu un rīkojumu projektu iesniegšanai domē; 4) iesaistīt darbā speciālistus ar padomdevēju tiesībām.

56. Atbilstoši nolikuma 42.punktam lēmumus par to, kā risināt strīdus starp pastāvīgajām komitejām un pašvaldības amatpersonām, iestādēm un uzņēmumiem, bija jāpieņem pilsētas domes priekšsēdētājam vai pilsētas domes prezidijam.

57. Saskaņā ar nolikuma 52. un 53.punktu pēc izskatīšanas komitejās katrs lēmuma projekts bija jāizskata pilsētas domes prezidijam. Ja prezidijam bija iebildumi par lēmuma projektu, tas varēja nodot lēmumu komitejām atkārtotai izskatīšanai. Lēmumu projekti, kurus prezidijs bija pieņēmis, bija iekļaujami nākamās pilsētas domes sēdes darba kārtībā to pieņemšanai.

6. Likums "Par dzīvojamo telpu īri"

58. 4.panta otrā daļa noteic, kurš, atbilstoši dzīvojamo telpu īres līgumam, var tikt uzskatīts par īrnieku vai apakšīrnieku. Minētais pants paredz, ka par īrnieku vai apakšīrnieku var būt jebkura fiziskā persona, kas Latvijas Republikā dzīvo pastāvīgi vai ir saņēmusi uzturēšanās atļauju likumā noteiktajā kārtībā.

SŪDZĪBA

59. Atsaucoties uz Konvencijas 6.pantu, fonds sūdzējās par tā tiesību uz pieeju tiesai iespējamo pārkāpumu.

JURIDISKAIS ASPEKTS

60. Fonds sūdzējās, ka ir tikušas pārkāptas Konvencijas 6.pantā garantētās tiesības uz pieeju tiesai, kas, ciktāl attiecināms uz lietu, nosaka:

“Ikvienam ir tiesības, nosakot savu civilo tiesību un pienākumu ..., uz taisnīgu ... lietas izskatīšanu ... tiesā”.

1. *Pušu argumenti*

(a) Valdība

61. Valdība apgalvoja, ka fondam nebija tiesību, kas vismaz uz ticama apgalvojuma pamata būtu paredzētas nacionālajās tiesībās. Tādēļ fonda sūdzība par Konvencijas 6.pantu neatbilda Tiesas jurisdikcijai *ratione materiae*.

62. Jo īpaši, fondam nebija civilprocesuālā rīcībspēja Civilprocesa likuma 127.panta izpratnē. Saskaņā ar šo normu jebkurai personai bija tiesības celt tiesā prasību, lai aizstāvētu savas aizskartās vai apstrīdētās civilās tiesības. Tomēr minētā norma paredzēja tikai procesuālas, nevis materiālas tiesības. Norma negarantēja to, ka civilprasība, kas ir iesniegta tiesā, varētu tikt izskatīta pēc būtības. Jautājums par to, vai personai bija tiesības uz šādu izskatīšanu pēc būtības, būtu izvērtējams, pamatojoties uz materiālo tiesību normām.

63. Lietā nebija strīda par fonda īpašuma tiesībām uz abu mirušo latviešu mākslinieču mākslas darbu kolekciju, kas tika glabāta strīdus dzīvoklī. Taču īpašuma tiesības uz mākslas darbu kolekciju pašas par sevi nerada nekādas tiesības uz strīdus dzīvoklī saskaņā ar nacionālajām tiesību normām. Fonda tiesības lietot, īrēt vai valdīt dzīvojamās telpas, saistībā ar kurām ir iesniegta prasība, nekad nav tikušas atzītas saskaņā ar nacionālajām tiesību normām. Turklāt, saskaņā ar nacionālajām tiesību normām, fondam nemaz nebija tiesību apstrīdēt līguma, kurā tas nebija līguma puse, tiesiskumu vai apstrīdēt trešās personas īpašuma tiesības.

64. Turklāt fondam nekad nav tikušas piešķirtas jebkādas tiesības uz strīdus dzīvoklī ar juridiski saistošu lēmumu. Rīgas pilsētas domes divu komiteju lēmumi nodot dzīvokli fonda rīcībā bija tikai rekomendējoši, un Rīgas pilsētas dome nekad nav pieņēmusi nevienu lēmumu, kas piešķirtu fondam kādas tiesības attiecībā uz strīdus dzīvoklī. Bez tam, saskaņā ar likuma “Par dzīvojamo telpu īri” 4.panta otro daļu dzīvojamās telpas var īrēt

tikai fiziska persona. Tādēļ pirms iespējamās strīdus dzīvokļa nodošanas fonda rīcībā pašvaldības iestādēm būtu vajadzējis grozīt strīdus dzīvokļa statusu uz nedzīvojamām telpām. Ņemot vērā, ka šāda rīcība nekad nav notikusi, fonds nevarēja pamatoti apgalvot, ka tam jebkad ir tikušas piešķirtas īres vai jebkādas citas tiesības attiecībā uz strīdus dzīvokli vai tas varētu leģitīmi paļauties uz šādu tiesību iegūšanu.

65. Tādējādi Valdība uzturēja apgalvojumu, ka nacionālo tiesu atteikums izskatīt fonda civilprasību dēļ tā, ka fondam nebija prasījuma tiesību, bija pilnībā pamatots. Secinot pretējo, Tiesa rīkotos kā ceturtās instances tiesa un turklāt varētu mēģināt radīt jaunu materiālo tiesību normu, kas nepastāv Latvijas nacionālajās tiesībās.

(b) Fonds

66. Lai pamatotu savas tiesības, fonds atsaucās uz Civilprocesa likuma 1. un 127.pantu, kas paredz ikvienai personai tiesības iesniegt prasību, lai aizstāvētu savas aizskartās tiesības. Tāpat fonds norādīja uz Dzīvokļu komitejas lēmumu, ar kuru fondam tika piešķirtas tiesības lietot strīdus dzīvokļa telpas. Atsaucoties uz Civillikuma 1537.pantu, fonds apgalvoja, ka ar šo lēmumu Rīgas pilsētas pašvaldība ir iesaistījies līgumattiecībās, kuru noteikumus tā vēlāk nav ievērojusi. Papildus fonds apgalvoja, ka tā materiālo tiesību esamība ir pamatojama prasība arī ar to, ka strīdus īpašums bija atradies tā valdījumā. Atsaucoties uz Civillikuma 876.pantu, fonds norādīja, ka strīdus dzīvoklis faktiski atradās tā valdījumā, ņemot vērā, ka fonds varēja tajā iekļūt un tajā atradās fondam piederošie mākslas darbi. Saskaņā ar Civillikuma 911. un 912.pantu, fondam bija tiesības aizsargāt savu valdījumu.

67. Fonds arī apgalvoja, ka tā materiālās tiesības izrietēja arī no Rīgas pilsētas domes divu komiteju pieņemtajiem lēmumiem. Strīdus dzīvoklis tika piešķirts fondam, un V.B.S. tiesības to īrēt, kā arī reģistrēt savu dzīvesvietas adresi tika anulētas. Tādējādi fondam ir bijušas tiesības atsaukties uz komiteju lēmumiem, lai iegūtu civilās tiesības apstrīdēt īres līguma un V.B.S. īpašuma tiesību likumību.

68. Fonds apstrīdēja Valdības argumentu, ka Rīgas pilsētas domes komiteju lēmumiem ir bijis tikai rekomendējošs raksturs. Atbilstoši Rīgas pilsētas pašvaldības nolikuma 41.punktam Rīgas pilsētas domes komitejām bija tiesības dot norādījumus Rīgas pilsētas pašvaldības amatpersonām un tās iestādēm. Turklāt, nolikuma 38.punkts noteica, ka Dzīvokļu komitejai bija jāuzrauga dzīvokļu piešķiršana un ka tās pārziņā atradās Dzīvokļu pārvalde. Atsaucoties uz citiem tiesību aktiem, kas regulē Valdības struktūru, fonds apgalvoja, ka “uzraudzība” nozīmēja to, ka uzraugošā iestāde varēja atcelt tās uzraudzībā esošas iestādes pieņemtus prettiesiskos lēmumus. Tādējādi abas komitejas bija rīkojušās savu pilnvaru robežās un visi to pieņemtie lēmumi ir bijuši pamatoti un saistoši. Turklāt, tā kā šie lēmumi netika atcelti, tie joprojām bija izpildāmi. Saistībā ar šiem lēmumiem fonds atsaucās arī uz

administratīvi procesuālo tiesību principu, kas noteica, ka privātpersona var paļauties, ka valsts iestāžu rīcība ir tiesiska un ka iestāžu kļūda, kuras pieļaušanā privātpersona nav vainojama, nedrīkst radīt privātpersonai negatīvas sekas.

69. Attiecībā uz fonda spēju apstrīdēt līgumus, kuros tas nav bijis līguma puse, tas norādīja, ka Latvijas tiesu praksē ir sastopami vairāki gadījumi, kur trešās puses varēja apstrīdēt līgumu tiesiskumu, nebūdamas līguma puses. Fonds jo īpaši atsaucās uz laulību līgumiem, kurus trešās puses nevarēja sākotnēji apstrīdēt; pēc tam tiesu prakse bija mainījusies, pieļaujot tiesības apstrīdēt. Tādējādi fonds apgalvoja, ka pat, ja Valdībai bija taisnība, apgalvojot, ka fondam nebija prasījuma tiesību, nacionālo tiesu prakse laika gaitā mainās.

2. Tiesas vērtējums

(a) Vispārējie principi

70. Tiesa atgādina, ka Konvencijas 6.panta 1.punkts tā “civilo” tiesību aspektā ir piemērojams, ja pastāv strīds par “tiesībām”, par kurām vismaz uz ticamiem pamatiem var apgalvot, ka tās ir atzītas nacionālajās tiesībās, neskatoties uz to, vai šīs tiesības tiek aizsargātas Konvencijā (skatīt, cita starpā, lietu *Baka pret Ungāriju* [Lielā palāta], Nr.20261/12, 100.rindkopa, 2016.gada 23.jūnijs, un lietu *Berger-Krall un citi pret Slovēniju*, Nr.14717/04, 313.rindkopa, 2014.gada 12.jūnijs).

71. Tomēr Konvencijas 6.panta 1.punkts pats par sevi negarantē kādu konkrētu civilo “tiesību un pienākumu” saturu Līgumslēdzēju valstu materiālajās tiesībās. Tiesa ar Konvencijas 6.panta 1.punkta interpretāciju nevar radīt materiālās normas, kas nav paredzētas Konvencijas dalībvalstu nacionālajās tiesībās (skatīt lietu *Markovic un citi pret Itāliju* [Lielā palāta], Nr.1398/03, 93.rindkopa, ECHR 2006.-XIV, un lietu *Lupeni Greek Catholic Parish un citi pret Rumāniju* [Lielā palāta], Nr.76943/11, 88.rindkopa, 2016.gada 29. novembris). Atšķirība starp materiālo tiesību ierobežojumiem un procesuālajiem šķēršļiem, lai cik nenozīmīga tā būtu, ir noteicoša attiecībā uz Konvencijas 6.panta piemērošanu un Konvencijas 6.pantā noteikto garantiju tvērumu (skatīt lietu *Roche pret Apvienoto Karalisti* [Lielā palāta], Nr.32555/96, 119.rindkopa, ECHR 2005-X). Konvencijas 6.pants principā var nebūt piemērojams attiecībā uz nacionālās tiesībās pastāvošajiem materiālo tiesību ierobežojumiem (skatīt lietu *Markovic un citi pret Itāliju*, citēts iepriekš, 94.rindkopa).

72. Lai izlemtu, vai konkrētā “tiesība” patiešām ir paredzēta nacionālajās tiesībās, sākotnēji jāizvērtē piemērojamās nacionālo tiesību normas un šo normu interpretācija nacionālajās tiesās. Šai Tiesai būtu nepieciešami nopietni iemesli, lai nonāktu pie secinājumiem, kas atšķirtos no nacionālo augstāko tiesu secinājumiem, un atzītu, ka lietā pastāv ticama tiesība, kas tiek atzīta nacionālajās tiesībās (skatīt *Boulois pret Luksemburgu* [Lielā palāta],

Nr.37575/04, 91.rindkopa, ECHR 2012, un *Yanakiev pret Bulgāriju*, Nr.40476/98, 58. rindkopa, 2006.gada 10.augusts).

73. Gadījumos, kad tiesvedības sākumā pastāv nopietns un īsts strīds par iesniedzēja apgalvoto tiesību pastāvēšanu nacionālajās tiesībās, tad sekojošs nacionālās tiesas lēmums par to, ka šādas tiesības nepastāv, neatceļ iesniedzēja prasības ticamību ar atpakaļejošu spēku (skatīt lietu *Z un citi pret Apvienoto Karalisti* [Lielā palāta], Nr.29392/95, 89.rindkopa, ECHR 2001-V, un lietu *Velikovi un citi pret Bulgāriju*, Nr.43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 73465/01 un 194/02, 256.rindkopa, 2007.gada 15.marts).

(b) Piemērojamība izskatāmajā lietā

74. Izskatāmās lietas pamatā ir fonda prasība tiesā, ar kuru fonds apstrīd privatizācijas procesa gaitā pieņemtos lēmumus un noslēgtos līgumus, uz kuru pamata trešā persona ir ieguvusi īpašuma tiesības uz dzīvokli. Papildus, fonds lūdza atzīt tā tiesības lietot strīdus dzīvokli. Fonds atsaucās uz vairākām Civillikuma, Civilprocesa likuma un likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo ēku privatizāciju” normām (skatīt iepriekš 33.rindkopu). Lai noteiktu, vai Konvencijas 6.pants ir piemērojams šajā lietā, Tiesai ir jāizvērtē, vai fonda prasības bija par “tiesību”, kas vismaz uz ticamie pamatiem var tikt atzīta nacionālajās tiesībās.

75. Šajā saistībā ir būtiski uzsvērt, ka Tiesai netiek prasīts izvērtēt, vai strīdus dzīvokļa izīrēšana V.B.S. un viņas īpašuma tiesību iegūšana uz strīdus dzīvokli privatizācijas procesā bija tiesiska. Tāpat Tiesai netiek prasīts, vai fondam bija pieejami kādi citi mehānismi savu interešu aizsardzībai. Tiesas vērtējums šajā lietā ir strikti ierobežots līdz jautājumam par to, vai konkrētā prasība, ko fonds cēla nacionālajās tiesās, bija par civilo tiesību, kurai prasības iesniegšanas brīdī ir bijis vismaz ticams pamatojums nacionālajās tiesībās.

76. Tiesa atzīmē, ka Augstākās tiesas Senāta nolēmums par to, ka fondam nebija prasījuma tiesību, bija sākotnēji balstīts uz argumentu, ka fonds bija mēģinājis apstrīdēt līgumu, kurā tas nebija puse un kurš neietekmēja tā tiesības. Fonds apgalvoja, ka atsevišķos gadījumos trešās puses varēja apstrīdēt līgumu, kur tās nebija darījuma puses, likumību, atsaucoties jo īpaši uz laulību līgumiem. Tiesa atzīmē, ka fonds nav sniedzis papildu informāciju par priekšnoteikumiem, kas trešajai pusei radītu tiesības apstrīdēt šādus līgumus, kā arī nav iesniedzis nekādus tiesu prakses piemērus šajā saistībā. Tādējādi, Tiesa nevar izdarīt nekādus secinājumus par šo apgalvojumu. Turklāt fonda apgalvojums par to, ka nacionālo tiesu prakse laiku pa laikam mainās, nav pietiekams, lai secinātu, ka brīdī, kad fonds cēla prasību civillietā, prasības pamatā bija tiesība, kas vismaz uz ticamiem pamatiem var tikt atzīta nacionālajās tiesībās (pretstatīt lietu *Veltd-98 AD pret Bulgāriju*, Nr.15239/02, 41.rindkopa, 2008.gada 11.decembris, kurā civilās tiesības izrietēja no tiesu prakses).

77. Augstākās tiesas Senāts atzīmēja, ka trešā puse varētu apstrīdēt līgumus, kuros tā nav līguma puse, ja šāda prasība tiek celta ar mērķi novērst iejaukšanos trešās puses tiesībās. Taču attiecībā uz iespēju apstrīdēt ar V.B.S. noslēgto īres līgumu, Augstākās tiesas Senāts uzskatīja strīdus dzīvokļa iepriekšējo valdījumu par priekšnoteikumu šādu tiesību konstatēšanai. Savukārt saistībā ar tiesībām apstrīdēt J.L. īpašuma tiesības, ko Senāta ieskatā, varēja izdarīt, tikai iesniedzot īpašuma prasību, Senāts uzskatīja jau nostiprinātu tiesību valdīt strīdus īpašumu, kas noteikta likumā noteiktā kārtībā, par priekšnoteikumu šādai apstrīdēšanai (skatīt iepriekš 34. rindkopu). Tiesa atzīmē, ka, izdarot šādus secinājumus, Augstākās tiesas Senāts nenorādīja konkrētas tiesību normas, uz kurām šie secinājumi bija balstīti.

78. Tomēr tas pats par sevi ir nepietiekami, lai secinātu, ka fondam bija civilās tiesības, ja vien nacionālajās tiesībās netiek konstatēts pietiekams pamats ticamam apgalvojumam prasībai. Tādējādi Tiesa tālāk izvērtēs fonda piesaukto juridisko pamatojumu savu tiesību pamatošanai.

79. Savos apsvērumos Tiesai fonds atsaucās uz vairākām nacionālo tiesību normām, uz kurām tas nebija atsaucies nacionālajās tiesās (jo īpaši uz Civillikuma 876., 911., 912. un 1537.pantu). Tiesa atgādina, ka, lai izvērtētu, vai 6.panta 1.punkts ir piemērojams, ir jāņem vērā tās tiesības, ko prasītājs ir piesaucis tiesvedībā nacionālajās tiesās (skatīt, piemēram, lietu *Stichting Mothers of Srebrenica un citi pret Nīderlandi* (lēmums), Nr.65542/12, 120.rindkopa, ECHR, 2013 (izraksti)). Tādēļ iepriekš minētās tiesību normas nevar tikt ņemtas vērā, nosakot, vai pastāvēja tiesība, kas atzīta nacionālajās tiesībās.

80. Fonds atsaucās arī uz Civilprocesa likuma 1. un 127.pantu, kas garantēja ikvienai personai tiesības iesniegt prasību, lai aizstāvētu savas aizskartās vai apstrīdētās tiesības. Valdība savukārt apgalvoja, ka šīs normas tikai nodrošināja procesuālās tiesības iesniegt prasību, taču neatcēla prasību par materiālo civilo tiesību nepieciešamību. Augstākās tiesas Senāts sniedza tādu pašu interpretāciju, secinot, ka šīs normas ļāva personai gūt labumu no tiesas aizsardzības, ja tās prasība bija saistīta ar iejaukšanos šīs personas tiesībās. Ņemot vērā minēto normu redakciju, kas tieši atsauca uz aizskartām vai apstrīdētām tiesībām vai ar likumu aizsargātu interesi, Tiesa nesaskata iemeslu atkāpties no nacionālo tiesu sniegtās interpretācijas. Tādējādi Tiesa uzskata, ka procesuālo šķēršļu trūkums iesniedzējas lietā nenozīmē, ka nepastāvēja materiālo tiesību ierobežojumi attiecībā uz fonda prasības iesniegšanu (salīdzinājumam, lieta *Roche pret Apvienoto Karalisti*, citēts iepriekš, 119.-120.rindkopa).

81. Ievērojot materiālās tiesību normas, uz kurām fonds atsaucās nacionālajās tiesās (jo īpaši Civillikuma 1., 1403., 1415., 2004. un 2006.pantu; Civilprocesa likuma 1. un 127.pantu un likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 13., 72. un 72.pantu), Tiesa nevar secināt, ka kāda no šīm normām piešķir fondam vismaz ticamu tiesību lietot,

irēt, valdīt vai iegūt īpašumā strīdus dzīvokli (salīdzinājumam skatīt un pretstatīt lietu *Melikyan pret Armēniju*, Nr.9737/06, 37-38.rindkopa, 2013.gada 19.februāris, kur konkrētā civilā tiesība izrietēja no nacionālajām tiesību normām, un lietu *Yanakiev pret Bulgāriju*, citēta iepriekš, 58.-62.rindkopa, kur nacionālajās tiesībās ietvertais formulējums tika uzskatīts par pietiekamu, lai prasību varētu uzskatīt par ticamu tās iesniegšanas brīdī).

82. Tāpat arī neizriet, ka kāda no šīm normām piešķir fondam tiesības apstrīdēt privatizācijas procesā pieņemtos lēmumus un noslēgtos līgumus, atbilstoši kuriem V.B.S. bija ieguvusi īpašuma tiesības uz strīdus dzīvokli (vēl jo vairāk, kuru jau bija mantojis J.L.). Tiesa ir atzīmējusi, ka likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo ēku privatizāciju 72. un 73.pants paredz nacionālajām tiesām kompetenci izskatīt strīdus par privatizācijas subjekta tiesībām iegūt īpašumā konkrēto dzīvokli; taču šīs normas nekonkretizē personas, kuras varētu celt šādas prasības. Neesot nekādiem tiesu prakses piemēriem, kas norādītu uz to, kā šīs normas interpretētas un piemērotas praksē, Tiesa nevar secināt, ka tās piešķir šo tiesību visiem, kuri uzskata, ka konkrētais privatizācijas process ir bijis nelikumīgs.

83. Tiesa arī atzīmē, ka tā vietā, lai apgalvotu, ka atbilstoši nacionālajām tiesību normām fondam ir ticamas civilās tiesības, fonda blakus sūdzība Augstākās tiesas Senātam bija balstīta uz argumentu, ka neviens no normām, uz kuru tas bija atsaucies neliedza tam iesniegt prasības. Skaidri formulētu procesuālo vai materiālo šķēršļu neesamība nav pietiekama, lai secinātu, ka pastāvēja ticama civilā tiesība (salīdzinājumam skatīt lietu *Berger-Krall un citi pret Slovēniju*, citēta iepriekš, 316.-318.rindkopa, kur arī netika konstatēta civilo tiesību esamība).

84. Tiesā un nacionālajās tiesās fonds atsaucās uz Rīgas pilsētas domes komiteju lēmumiem kā savu materiālo tiesību avotu. Fonds uzskatīja tos par juridiski saistošiem lēmumiem, kas tam piešķir civilās tiesības. Nacionālās tiesas nepievērsās šim argumentam. Taču Valdība norādīja, ka abu komiteju lēmumi nebija juridiski saistoši un ka to uzdevums bija tikai sniegt atbalstu Rīgas pilsētas domei tās lēmumu pieņemšanas procesā.

85. Izvērtējot likumu “Par pašvaldībām” un Rīgas pilsētas pašvaldības nolikumu, kas bija spēkā lietas izskatīšanas brīdī, Tiesa neatrod apstiprinājumu fonda apgalvojumiem. Kā izriet no minētajiem normatīvajiem aktiem, komiteju uzdevums bija sniegt atbalstu Rīgas pilsētas domei, ierosinot un izvērtējot lēmumu projektus, kā arī īstenojot attiecīgo nozaru un šajās nozarēs strādājošo iestāžu vispārējo uzraudzību. No šiem aktiem neizriet, ka komitejām būtu bijušas tiesības pieņemt normatīvos aktus vai administratīvos lēmumus, kas būtu saistoši privātpersonām.

86. Tāpat Tiesa negūst apstiprinājumu fonda apgalvojumam par to, ka Dzīvokļu komiteja tieši uzraudzīja un varēja anulēt Dzīvokļu pārvaldes lēmumus. Pirmkārt, Rīgas pilsētas pašvaldības nolikuma 38.punkta formulējums neļauj Tiesai secināt, ka Dzīvokļu pārvalde bija viena no Dzīvokļu komitejas uzraudzības iestādēm. Turklāt, pat ja tā būtu bijis,

nolikuma 41.punktā, kur precizēts šāds pārstāvības saturs, ir norādīts pilnvarojums, kāds nepieciešams informācijas iegūšanai lēmumu projektu izvērtēšanai, un nenorāda uz tiesībām tiešā veidā uzdot noteiktu lēmumu pieņemšanu vai tiesībām anulēt izpildinstitūciju pieņemtos lēmumus.

87. Turklāt, kā norāda Valdība, Rīgas pilsētas domei nekad nav ticis ierosināts pieņemt iespējamus lēmumus saistībā ar strīdus dzīvokļa piešķiršanu fondam. Līdz ar to Rīgas pilsētas pašvaldības izpildinstitūcijas izīrēja un privatizēja strīdus dzīvokli. Lai gan Rīgas pilsētas domes komitejas pauda neapmierinātību ar šiem lēmumiem, saskaņā ar Rīgas pilsētas pašvaldības nolikuma 42.punktu, strīdus starp pastāvīgajām komitejām un pašvaldības iestādēm bija jārisina Rīgas pilsētas domes priekšsēdētājam vai Rīgas pilsētas domes prezidijam. Tiesas rīcībā nav informācijas, ka šāda procedūra būtu jebkad sekojusi attiecībā uz izskatāmajā lietā pieņemtajiem lēmumiem.

88. Tādējādi, lai arī daži no komiteju lēmumiem tieši noteica, ka strīdus dzīvoklis būtu atstājams fonda rīcībā, Tiesa nevar secināt, ka šie lēmumi radīja jebkādas juridiskas sekas, un tādēļ būtu uzskatāmi par ticamu civilo tiesību avotu (salīdzinājumam un pretstatīt lietu *Kačmár pret Slovākiju*, Nr.40290/98, 58.rindkopa, 2004.gada 9.marts, kurā tika konstatēts, ka konkrētā civilā tiesība izriet no šķīrējtiesas lēmuma). Drīzāk, tie šķiet kā atsevišķu Rīgas pilsētas domes deputātu politiskās gribas izpausme, ko tomēr Rīgas pilsētas pašvaldības kompetentās iestādes un institūcijas neīstenoja.

89. Ņemot vērā iepriekš minēto, neskatoties uz abu Latvijas mākslinieču, nelaiķu, mākslinieciskā mantojuma aizsardzības un veicināšanas nozīmi, kā to atzinušas un uzsvērušas vairākas valsts iestādes un privātās organizācijas, Tiesa nevar secināt, ka fonda iesniegtā prasība tiesā būtu par civilo tiesību, kas vismaz uz ticamiem pamatiem ir tikusi atzīta nacionālajās tiesībās.

90. Līdz ar to, nepastāvot šādām civilajām tiesībām, Konvencijas 6.pants nav piemērojams attiecībā uz fonda celto prasību (skatīt, *a contrario*, lietu *Lupeni Greek Catholic Parish un citi*, citēta iepriekš, 72.-73.rindkopa).

91. Iepriekš minēto iemeslu dēļ, šī sūdzība neatbilst *ratione materiae* Konvencijas normām un ir noraidāma saskaņā ar Konvencijas 35.panta 3.punkta a) apakšpunktu un 4.punktu.

Šo iemeslu dēļ, Tiesa vienbalsīgi

Atzīst iesniegumu par nepieņemamu.

Sagatavots angļu valodā un rakstveidā paziņots 2017.gada 19.janvārī.

Milan Blaško
sekretāra vietnieks

Angelika Nußberger
priekšsēdētāja